

παραβάλλοντες τὰς τότε ἀποδοθείσας τῷ πρίγκιπι τιμᾶς πρὸς τὸ ἄσπιτον τῆς νῦν ὑποδοχῆς παρὰ τῶν ἀρχῶν, ἐμι-
μῆθησαν βεβαίως τὸν Χρυσορρόμουνα καὶ ἀνεψώνυσαν
μετ' αὐτοῦ «ποῦ νῦν ἡ λαμπρὰ τῆς ὑπατείας περιθολή;»
ματαιότης ματαιοτήτων καὶ τὰ πάντα ματαιότης· ἀλλὰ
τὸ ἄδοξον τῆς ἐν Βιέννη παρουσίας εὐρέως ἀνεπλήσσω-
σεν ἢ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ πλήθους ἐνυπάρχουσα συνά-
σθησις τοῦ μεγαλείου τοῦ ἀνδρός, ἢ αὐθόρυμπος ἐκεί-
νου πρὸς τοῦτον ἐνδειξις σεβασμοῦ καὶ ἡ πρόφρων ἐκ-
δῆλωσις τῆς ὑπερβαλλούσης τιμῆς, ἡ προβᾶσα ἄχρι καὶ
τοῦ διακινδυνεῦσαι τὴν ζωὴν πολλῶν.

Ἐν Γαλλίᾳ πλήρης κρατούσης τάξεως παρὰ τὴν ἐκ-
δίκασιν τῆς ὑποθέσεως τοῦ Ραβασόλ, τὴν προκαλοῦ-
σαν τοὺς φόβους μὴ ἐπὶ τῇ καταδίκῃ αὐτοῦ εἰς θάνα-
τον διαδραματισθῶσι σκναὶ ως ἐν τῷ ἔνεοδοχείῳ Βερρύ,
συνάμα δὲ ἔξασθενησάσης καὶ τῆς ἐναντίον τῆς δημο-
κρατίας πάλης τῶν μοναρχικῶν μετὰ τὴν γνωστὴν τοῦ
Πάπα ἐπιστολὴν πρὸς τους κορυφαίους τούτων, ἡ κυ-
βέρνησις ἀγωνίζεται νὰ διαλευκάνῃ ἐκκρεμῆ τινα ζητή-
ματα, οἷον εἶναι ἡ ὁχύρωσις τῶν νοτιανατολικῶν μεθο-
ρίων, ἡ ἔξουμάλισις τῶν πρὸς τὴν Ἰστανίαν ἐμπορικῶν
διαποραγματεύσεων, τῶν προσκοπουσῶν ἐν μόνῳ τῷ περὶ
οῖνων κεφαλαίῳ, καὶ αἱ προπαρασκευαί, αἱ κατ' ἔτος
γενόμεναι πρὸς λαμπροτέραν πανήγυριν τῆς μεγάλης
ἐθνικῆς ἑορτῆς, τῆς ἀλλώσεως τῆς Βαστίλης. Ἐν τῷ με-
ταξὺ τούτῳ οἱ οἰζοσπαστικοὶ ἕκιστα ἀνεχόμενοι τὴν
ὑπεροχὴν τῶν μετριοπαθῶν δημοκρατικῶν, πειρῶνται νὰ
ἐνσπείρωσι ζιζάνια καὶ νὰ προκαλέσωσι διαφωνίας ἐν τῷ
ὑπουργικῷ συμβούλῳ, ἐπὶ τούτῳ δ' ἔχαλκευσαν τὸν υἱο-
θόν ὅτι ὁ κ. Φρεσινέ, ἐποφθαλμῶν τὴν προεδρικὴν
ἔδραν, ἀγωνίζεται νὰ συμφιλιωθῇ μετὰ τοῦ κ. Κωνστάν,
ὅστις, ἐπιδείξας μεγάλην περὶ τὴν διεύθυνσιν τῆς ἑσω-
τερικῆς πολιτικῆς δραστηριότητα καὶ συντελέσας εἰς τὴν
ὑπεροίσχυσιν τοῦ δημοκρατικοῦ κόμματος διὰ τῆς σφο-
δοῦ ἡ ἀληθείᾳ καταπολεμήσεως τοῦ βουλανζερισμοῦ
καὶ τῶν βοναπαρτιστῶν, δύναται νὰ προκατηχήσῃ τὰ
πνεύματα κατὰ τρόπον, ὑποβοηθοῦντα μεγάλως τὴν εἰς
τὴν ἔδραν τοῦ προέδρου τῆς δημοκρατίας ἄνοδον τοῦ ἐπὶ¹
τῶν στρατιωτικῶν ὑπουρογοῦ. Εὔφυντος τῇ ἀληθείᾳ ὁ συν-
δυασμός, ἀλλ' ὅταν ληφθῇ ὑπ' ὅψιν ἡ φιλοπατρία τοῦ
κ. Φρεσινὲ ὅταν σταθμισθῇ ὅτι ἔκαστος ὑπὲρ ἑαυτοῦ
μᾶλλον ὥνπερ ἀποτελεῖται φροντίζει, πρόσδηλον γίνεται
ὅτι ὁ μὲν κ. Φρεσινὲ οὐδέποτε θ' ἀποτολμήσῃ νὰ
ραδιοργήσῃ πρὸς ἀπόκτησιν τοῦ ἀνωτάτου ἀξιώματος
τῆς δημοκρατίας, ὁ δὲ κ. Κωνστάν, ἐργαζόμενος ὑπὸ²
τοιαύτην ἔνοιαν, ἀγωνισθήσεται ὑπὲρ ἑαυτοῦ μᾶλλον ὥν-
περ ἄλλου, διότι οὐδεὶς τὸν δόξαν ἐμίστησεν.

Ἐκ τῶν τοῦ Αἴγυου κρατῶν τὴν μείζονα προσοχὴν
ἐπισπάται ἡ Ἑλλάς, ὅπου ἐπανακάμψας ὁ βασιλεὺς ἀπὸ
τῆς εἰς Εὐρώπην περιοδείας αὐτοῦ ἐπὶ τῇ πεντηκονταε-
τηρίδι τῶν γάμων τοῦ πατρὸς, παρέδωκε τὰς ἓντες τῆς
κυβερνήσεως εἰς τὸν νικητὴν τῆς Ἡ μαίου, καταρτίσαν-
τα ἕπο τὸ ὑπουργεῖον καὶ ἔχοντα νῦν νὰ διεξαγάγῃ πά-
λιν ἐν εὐρυτέρῳ σταδίῳ καὶ νὰ νικήσῃ ἐν σπουδαιότερῳ
ἀγώνι, τῷ ἀγῶνι τῆς βελτιώσεως τῶν τοῦ βασιλείου οἰ-
κονομικῶν καὶ τῆς ἐπανορθώσεως τῶν κακῶς κειμένων.
Τὸ ἔλληνικὸν ἄπαν καὶ ἡ Εὐρώπη σύμπασα ἐστραμμένα
ἔχουσι τὰ δύματα πρὸς τὸν ἔξοχον πολιτικόν, πάντες
δὲ δι' ἐλπίδος ἔχουσιν ὅτι μετὰ μεγάλης ἐμβοριθείας καὶ
μετριοπαθείας ἐνεργῶν οὗτος δυνηθήσεται νὰ διεξαγάγῃ
εἰς πέρας τὸ δυντας πολύμοχθον ἔργον.

ΕΦΝΕΞΤΟΥ ΚΟΥΡΤΙΟΥ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΖΟΜΕΝΗ ΥΠΟ

Μ. Ε. ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΥ.

(Συνέχεια: ἵδε προηγούμενον ἀριθμού).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ.

A'. Οι Φοίνικες ἐν Ἑλλάδι.—Οἱ Φοίνικες ἐν Κύπρῳ, ἐν Ρόδῳ καὶ
ἐν τῷ Αἰγαίῳ.—Ἄλιεία τῆς πορφύρας ἐν ταῖς παραλίαις τῆς Πε-
λοπονήσου, μεταλλουργία καὶ ἐμπόριον.

B'. Ροπὴ τῶν Φοίνικων ἐπὶ τῶν Ἑλλήνων.—Φοίνικες καὶ Ἑλ-
ληνες.—Οἱ τῆς Ἀνατολῆς Ἑλληνες καὶ ἡ θάλασσα.—Οἱ Ἑλλη-
νες ἐν Αἰγύπτῳ περὶ τὸ 1500 π. Χ.—Ονόματα δοθέντα τοῖς Ἑλ-
λησιν ἐν Ἀνατολῇ.—Προσέγγισις τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἄστιας καὶ
τῶν Ἑλλήνων τῆς Εύρωπης.—Ἐννοια τῶν περὶ θεῶν καὶ ἡρώων
μύθων.—Ἐλληνες μετημφιεσμένοι εἰς Φοίνικας καὶ Αἰγυπτίους.—
Κάρες καὶ Λέλεγες.—Μεταμορφώσεις τῆς λατρείας.—Βασαλ-Σάλαμ,
Ἀφροδίτη, Ἡρακλῆς.—Φοίνικη λατρεία.—Ἐθνικὴ τῶν τῆς Ἄ-
στιας Ἑλλήνων λατρεία.—Λατρεία ἐκ Μικρᾶς Ἄστιας εἰς αχθεῖσα.
—Ἐμφάνισις τοῦ Ἀπόλλωνος.

G'. Περιόδος κατεργασίας· ἱδρῶικοι χρόνοι.—Θεοὶ καὶ ἥρωες.
—Ἡρωες διαφόρων κύκλων.—Ἐννοια καὶ ιστορικὴ βάσις τῶν ἥ-
ρωϊκῶν παραδόσεων τῆς Ἑλλάδος.—Ἀναδρομικὴ ἐπισκόπησις τῶν
κατὰ τὴν προϊστορικὴν περίοδον ἐπιτελεσθεῖσῶν προόδων.

A'.

Οι Φοίνικες ἐν Ἑλλάδι.

Ἡ ἔλληνικὴ ιστορία τυγχάνει οὕτα τῶν νεωτάτων τῆς ἀρ-
χαιότητος, ὄσονδηποτε δὲ πλήρης κανὶ ἡ μεταξὺ τῶν Ἑλλή-
νων καὶ τῶν ἄλλων λαῶν ἀντίθεσις, ὄσονδηποτε καὶ ἀν αὐτοῖς
οἱ Ἑλληνες, ὑπεροήθανοι ἐπὶ τῇ ὑπεροχῇ αὐτῶν, ἐμερίγνυσαν
πρὸς πίστωσιν τῆς ἀντιθέσεως ταύτης, οὐχ ἕπτον ἀληθές ἐστιν
ὅτι οὐδὲν ἔξ ἀρχῆς ἐδημιούργησαν, ἀλλὰ πλουσίως ἐπωφελήθη-
σαν ἐκ τῶν ὑπὸ τῶν προγενεστέρων φυλῶν καταλειφθέντων ἐκ-
πολιτευτικῶν στοιχείων.

Ἄναμφιβόλως αἱ ἐστίαι τῶν ἀρχαίων τούτων πολιτισμῶν, ἡ
Ἰνδία, ἡ Βακτριανή, ἡ Αἴγυπτος, αἱ κοιλάδες τοῦ Ἀσσούνγ καὶ
τοῦ Βαβέλ, αἴτινες ἐκχέουσι τὰ ὄδατα αὐτῶν εἰς ἄλλας θαλάσ-
σας, μακράν ἀπέγκον καὶ ὥδαν ἀπρόσιτοι ἀλλὰ πρώτως σπου-
τικαὶ φυλαί, καταλιποῦσαι τὴν ὑπερπλήθουσαν κατοίκων Με-
σοποταμίαν, ὥδευσαν πρὸς δυσμάς καὶ ἀφίκοντο εἰς τὰ παρά-
λια τῆς Μεσογείου, ἐν αὐταῖς δὲ ὥν καὶ ὁ λαὸς τῆς ἀποκα-
λύψεως.

“Οτε δὲ λαὸς οὗτος ἀφίκετο παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Δύσεως,
εὗρε τὴν χώραν κατειλημμένην ὥδην ὑπὸ ἄλλων λαῶν, ἀγνού-
των ὡςαύτως τῇ φυλᾷ τοῦ Σηῆ, οἵτινες δὲ κατὰ τὰς παραδόσεις
αὐτῶν ἔξηρχοντο ὄμοιώς ἐκ τῆς κοιλάδος τοῦ Εὐφράτου. Ἡδαν
οὗτοι οἱ Χαναναῖοι, οὕτω καλούμενοι ἀπὸ τῆς χώρας Χαναάν,
ἥ, ὡς καλούμενοι αὐτοὺς σήμερον ἔτι τοῖς Ἑλλησιν ἐπόμενοι, οἱ
Φοίνικες.

1) Κυρίως Κεναάν, ὅπερ σημαίνει Χθαμαλὴν γῆν, τὸ
χοῖλον τῆς Συρίας, ὅθεν καὶ τὸ ὄνομα Κοίλη Συρία.

2) Περὶ τοῦ Φοίνικος Ἀγίνορος, υἱοῦ τοῦ Χνᾶ, ἵδε Bekker,
Anecdota graeca, σ. 1181. Οἱ Φοίνικες κατάγονται ἐκ τῆς Ἐρυθρᾶς
Θαλάσσης· «ἐντεῦθεν ὑπερβάντες, τῆς Συρίας οἰκέουσι τὰ παρὰ τὴν
θάλασσαν (Ἱρδοτ., Ζ', 89)». «Ἡ αὐτὴ παράδοσις ἀπαντᾷ παρὰ Στρά-
βων (Α', 6', 35), ἀλλὰ σαφεστέρα, τοῦ Περσικοῦ κόλπου δριζομένου
διὰ τοῦ γενικωτέρου ὄντος τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Ἡδε καὶ Ιουστί-
νον, XVIII, 3.

Ούτοι, ὁθοί γινενοὶ ὑπὸ τῶν ἀκόλουθούντων αὐτοῖς λαῶν, ἴδρυσαν τὰς πόλεις σύτῶν, τὴν Βύζαντον, τὴν Σιδῶνα, τὴν Τύρον, ἐπὶ στενῆς γηλίνης ταινίας, περιθήγημένης μεταξὺ τοῦ Διβάνου καὶ τῆς θαλάσσης, οὕτω δε πληθυνόμενοι μόνον πρὸς τὴν θαλάσσαν ἥδυναντο νὰ ἐπεκταθῶσι. Πρὸς βορρᾶν εἶχον τὴν Συρίαν καὶ τὴν Κιλικίαν, χώρας γονιμούς καὶ προσιτωτέρας διὰ θαλάσσης ἢ διὰ ξηρᾶς, πρὸς δυσμάς δὲ τὰ ὅρη τῆς Κύπρου, δρατὰ ἀπὸ τοῦ Διβάνου, ἔνθα δὲ ἐν ἔαρι δι’ ἀπλοῦ ἀκατίου, ὑπὸ τοῦ ρεύματος φεομένου, διαπερδιούται τις ἀκινδύνως.

Ούτως ή Κύπρος ἐγένετο ὁ πρῶτος τῶν Φοινίκων σταθμὸς ἐπὶ τῆς πρὸ αὐτῶν ἑκτεινομένης θαλάσσης, τῆς μεγάλης ἐκείνης θαλάσσης, ἣν οὕπω εἶχε διαπλεύσει πλοῖον καὶ ηὗς αἱ ἔγγωντοι ἀκταὶ ἐξέλειπον ἐν τῷ ὁρίζοντι. Ἡ Κύπρος ἀπέβη αὐτοῖς ἡ φλιὰ τῆς Δύσεως, ἡ ἀφετηρία, ἐξ ηὗς ὅρμυσαν εἰς τὴν ἀνακάλυψιν νέας ήπειρου. Πρόδη τοῦτο οὐδεμίαν εἶχον χρείαν Καλόμβου, διότι ἀπὸ σταθμοῦ εἰς σταθμὸν ἡ ὁδὸς ἦν κεχαραγμένη ἐκ τῶν προτέρων· ἐκ Κύπρου, παραπλέων τις τὴν ἀκτήν, ἀδικνεῖται εἰς Ρόδον, τὴν πύλην τοῦ Αἰγαίου, ἐκ Ρόδου δὲ δύναται νὰ προσδογισθῇ ἀφ' ἐνὸς μὲν εἰς Κρήτην, ἀφ' ἑτέρου δέ, διαπλέων τὰς γῆδους, εἰς τὰς χερσονησοειδεῖς ποοεῖχας τῆς Ἑλλάδος.

Τότε οι Φοίνικες εύρον χώρας πληρέστερον ὑπὸ τῆς θαλάσσης περιβαλλομένας, εἰς ἃς δὲ ἡ θάλασσα εἰσεχθεὶς πλειότερον ἢ εἰς τὰς τέως γνωστὰς αὐτοῖς τούτου ἔνεκα ώνδμασαν αὐτὰς «Ναυτικὴν γῆν» (Ἐλισᾶ!). Αὐτόθι εύρον φυλὴν ἀνθρώπων, πρὸς ἣν ἀνευ δυσχερείας συντίψαν ποικιλωτάτας σχέδεις. Ἐκτοτε ὁ δόδος πίνεψχθι τῇ ἐμπορίᾳ. Οι νειλυνδες, ναῦται καὶ ἐμποροι ταυτοχρόνως, ἐπλήισθαν τὸ πλοῖον αὐτῶν ποικίλων ἐμπορευμάτων· τὰ ἐμπορεύματα ἐκοιμίσθησαν εἰς τὴν ψαμμώδη ἀκτὴν, ἐξετεθῆσαν ὑπὸ σκηνὰς καὶ περιεστοιχίσθησαν καὶ ἐθαυμάσθησαν ὑπὸ τῶν αὐτοχθόνων, οἵτινες προθύμως δίδουσιν ὅ τι ἔχουσιν ἀντὶ τῶν ποιητῶν αὐτοῖς τούτων πραγμάτων.

Πολλαχοῦ τῆς παραδίαις ἐσφύζοντο ἀρχαῖαι παραδόσεις, μνημόνευσισι ἔτι τῆς ἐμπορίας ταύτης ἀλλὰ τὶ λέγω; αὐτὸς δὲ Ἡρόδοτος ἀρχεται τῆς ιστορίας αὐτοῦ διὰ ζωηρᾶς περιγραφῆς τοῦ ἀρχαίου Ἀργους, ἔνθα ξένοι γανται ἰδουσαν ἀγορὰν προϊόντων φοινικικῆς, ἀσυνοιακῆς καὶ αἰγυπτιακῆς βιομηχανίας, πτις προσβελκεῖ ἀθρόους τοὺς κατοίκους τῆς παράλου. Τὰ ἐμπορεύματα, λέγει ὁ Ἡρόδοτος, διέμειναν ἐκτεθειμένα πέντε ή ἔξη ἡμέρας· ή ἀγορὰ ἦν ἐδδομαδιαία, λύγοισα τὴν ἔκπην ἡμέραν κατὰ τὸ ἔθος τῶν σημιτικῶν λαῶν. Οἱ ἐμπόροι ἀνεκόμιζον ἐπὶ τοῦ πλοίου τὰ μὴ πωληθέντα, ἀλλὰ τὰ μέγιστα κέρδον ἐποφίζοντο κυρίως, ὅτε κατώρθουν νὰ προσελκύσωσιν ἐπὶ τῆς ἀποβάθρας διὰ τοῦ δέλπτος τῆς περιεργίας τὰς παρθένους τῆς χώρας, ὡς σινέδην, καθ' αὐτήν λέγεται, ἐν Ἰψ. Τότε συνεδικεύαζοντο λάθρα πρός ἀπόπλουν εἰς ἀπαγωγὴν καὶ πώλησιν αὐτῶν μακρὰν ἐν ταῖς τῶν δούλων ἀγοραῖς.

Οἱ Φοίνικες ναῦται ἔπλεον πρὸς πορθμὸν παντοίων κερδῶν, μᾶλιστα δὲ εἰς προμήθειαν πρώτων ὑλῶν τῇ βιομηχανίᾳ τῶν μεγάλων αὐτῶν πόλεων. Τὰ κυριώτατα εἶδον τῆς βιομηχανίας αὐτῶν ἥσαν ἡ ὑφαντουργία καὶ ἡ βαφική. Ἐν πάσῃ τῇ Ἀνατολῇ οἱ μεγάλοι τῆς γῆς περιεβάλλοντο ποσφύραν, τὴν χρωστικὴν δὲ ταύτης ὑλὴν παρεῖχεν ὅστρεον, μόνον κατά τινα πρόσγεια τῆς Μεδογείου ἀπαντῶν καὶ οὐδέποτε ἐν μεγάλῃ ποδότητι. Ὁ ἐπικερδῆς οὗτος κλάδος τῆς φοίνικικῆς βιομηχανίας ἀπήτει μεγάλην προμήθειαν ὕλης, δὲν ἐπήρκει δὲ ἡ πλησίον θάλασσα. Ἐβολιδοσκόπισαν μετ' ἀκαμάτους ζήλου πάντα τὰ πρόσγεια τοῦ Αιγαίου, οὐδὲν δ' ἐν τῇ ἀρχαιότητι συνετέλεσεν οὕτως ισχυρῶς

1) Τὸ ὄνομα Ἐλισσᾶ (Γενέσ., Ι', 4. Ἐξειχίλ, KZ', 7. Α' Χρον. Α') σημαίνει Ἐλλάδα ἐν τῇ συριακῇ καὶ γαλατικῇ μεταφράσει. Ὁ Σέρηφε μεταφράζει αὐτὸν διὰ τοῦ Αἰολία. Ἀπὸ Bochart ὑπελαμβάνει ο ὁς Ἡλίς, ἀλλ' ἐσχάτως ὁ Knobel (*Valkertafel*, 1850) ὑπετίθεται αὐθις τὴν γνώμην τοῦ Josèphre. ητις κυρίως μόνον ἐπὶ σφαλεράς μυολογίας ἔρειθεται. Τὸ βέβαιον εἶναι κατὰ τὸν Γ. Κούρτιον ὅτι τὸ μα τοῦτο σημαίνει νῆσον ἢ ἀκτὴν τοῦ Αἰγαίου. Δὲν δύναται τις να σημειώσει εἰ τὸ Ἐλισσᾶ εἴναι διαχθόρρα ἐλληνικού ὄντυτος καὶ ποιῶν εἴναι ὄνυμα τοῦτο. Οἱ ἐπὶ τοῦ παρόντος πληρέστατος καταλόγος τῶν ἐν Αἰγαίῳ πελάγει φοινικῶν ἀποικιῶν εἶναι: ὡς τὸ Fr. Lenormant ἔκθεσες; (*Les premières Civilisations*. τ. B'. σ. 338—397)

²⁾ 'Hoed. A', 1., "Idæ xæ: E. Curtius, *Die Phoenizier in Argos* παρὰ Rhein Mus., 1850, σ. 455 xæ: εἴτε.

πρὸς σύναψιν τοῦ ἀρχαίου καὶ νέου κόσμου, ὅσον τὸ ταπειγὸν τοῦτο ὄστρεον, διέργειας σύμερον ἀξιοῦται προσδοχῆς· διότι ἀνεκαλύψθη ὅτι μετὰ τὴν θάλασσαν τῆς Τύρου πλουσιωτάτη εἰς πορφύραν θάλασσα ἦν ἡ παρὰ τὰς ἀκτὰς τῆς Πελοποννήσου, ἡ τῶν βαθέων τῆς Λακωνίας καὶ Ἀργολίδος ὅρμων καὶ ἀπωτέρῳ τὰ παράκτια τῆς Βοιωτίας μετὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Εὐρίπου.

Τὰ σκάφη ἥσαν μικρά· ἐπειδὸν δὲ ἐκάστη κογχῇλη μικρὰν
μόνον σταγόνα χυμοῦ παρεῖχε, ἀδύνατος ἦν ἡ αὐτῶν τῶν ὄστρεών
εἰς τὰ ἐργοστάσια μετακόμισις· ὠργάνωσαν λοιπὸν τὴν ὄλιειαν
οὕτως ὅστε νὰ προμηθεύῃ ἀμέσως ἐπὶ τόπου τὸ πολὺτιμον
ὑγρόν. Αἱ ἀποδημίαι ἐγένοντο μακρότεραι, τὰ πλοῖα δὲ διημεί-
βοντο. 'Αντὶ ν' ἀποφορτῶνται ὅτε μὲν ἔνταῦθα, ὅτε δ' ἀλλαχοῦ
καὶ νὰ ιδούνωσι τῆδε κάκειδε κινητὰς ἀγοράς, ἐπηξαν σταθεροῖς
σταθμοῖς καὶ ἔξελεξαν πρὸς τοῦτο τὰς πλησιαίτάτας τῶν ἀκτῶν
νῆσους, τὰς παρεχούσας μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν παρακειμένων
ἀκτῶν εὔορμα ἀγγυστοβόλια, ὡς τὴν Τένεδον ἀπέναντι τῆς Τροίας,
τὴν Κρανάνην ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ Γυθείου, τὰ Κύθηρα ἢ καὶ τὰς
προεχούσας χερδονήσους, οἵαι τὸ Ναύπλιον ἐν Ἀργολίδι καὶ ἡ
Μαγνησία ἐν Θεσσαλίᾳ².

Οι Φοίνικες ἐγίνωσκον τὴν δύναμιν τοῦ ἐμπορικοῦ συνεταιρισμοῦ. "Ο τι εὐτυχεῖς τυχοδιώκται εἰχον ἀνακαλύψει ἔξεμεταλλεύθησαν ἑταῖροι εἱπόρων, οἵτινες εἰχον ἐπαρκεῖς πόδους πρὸς ἴδυσιν ἐμπορείων καὶ ἀσφάλισιν τῇ ἐπιχειρήσει διαρκοῦς ἐπιτυχίας. Ἐνῷ ἐν ταῖς πεπολιτευμέναις χώραις τὸ δικαίωμα τῆς ἐγκαταστάσεως παρείχετο ἀντὶ πολλοῦ καὶ ὑπεβάλλετο εἰς καταθλιπτικούς ὅρους, αἱ γαχίαι τῶν παρακτίων τῆς Ἑλλάδος, ὑπὸ τῶν σμυνῶν τῶν ὁρτύγων μόνον μέχρις ἐκείνου θαμίζομεναι, μόνον τὸν πρὸς κατάληψιν αὐτῶν κόπον ἀπήτουν, ή κτῆσις δὲ αὐτῶν ἐπιγγέλλετο πολλὰ ὠφελήματα.

Πράγματι λαὸς ὁ συδερθκής, ὡς οἱ Φοίνικες, δὲν παρέλιπε νὰ θεραπεύσῃ ταύτοχρόνως πολλοὺς κλάδους τῆς βιομηχανίας καὶ ίδρυμά τι νὰ καταστήσῃ εὐχρονιστὸν εἰς πολλοὺς σκοπούς. "Οτε ἡ παραλία καλιτὺς τοῦ Λιβάνου καὶ τοῦ Ταύρου ἐξηντλήθη, τὰ ὅρη τῆς Ἐλλάδος εὐρύθησαν ἔτι ἀνέπαφα, τὰ ὅρη ταῦτα, ὃν τὸ σκιερὸν φύλλωμα ψιθυρίζει ἐν τοῖς ὄμηροις ἐπιθέτοις, μετὰ τῶν δρυῶν,^{δέ} τῶν καστανεῶν, τῶν φηγῶν καὶ τῶν πιτύων αὐτῶν παρέχουσι ναυπηγῆσιμον ὑλὴν πολὺ ποικιλωτέραν ἢ τὰ ὅρη τῆς Συρίας καὶ τῆς περιχώρου αὐτῆς, ἥτις πρὸς τούτοις καὶ μᾶλλον ἀπειχεῖ τῆς παραλίας.

Αἱ δορῦς, ὃν τοσαῦτα εἰδὸν ὑπάρχουσιν ἐν Ἑλλάδι, ὥσαν μυριοτρόπως χρονίσμοι, μάλιστα δὲ ἡ βαφικὴ δορῦς, ὡς φλοιὸς τῶν οιζῶν τῆς ὀποίας παρεῖχε τὴν ἀρίστην βυρδοδεψικήν κόνιν καὶ ἐν τοῖς ἐκφύμασι τῆς ὀποίας ἀνεκαλύφθη βαθεῖα τις ἐουσθρὰ χρωστικὴ ὕλη, ἥν ἐσπευσθεντὸν καταστήσῃ χρονίσμον ἔαυτῇ ἡ βιομηχανία.

Ἐξερευνηθέντος τοῦ δάσους, αἱ ἔρευναι ἐχώρησαν περιπτέρῳ.
Ὦρυχὴν τὸ ἔδαφος καὶ ἐν ταῖς νύδοις καὶ ταῖς ἄκραις εὐρέθησαν
μεταλλικαὶ φλέβες, μεταλλεῖα χαλκοῦ, μεγίστης σπουδῆς ἀξια
παρὰ τοῖς ναυτιλλομένοις, ἀργυροῦχα καὶ σιδηροῦχα μεταλλεύ-
ματα. Η τῶν θυσαροῶν τούτων ἐκμετάλλευσις ἀπήτει τὴν ἐπε-
τῆς χώρας διαρκῆ ἐγκατάστασιν, τὴν ἴδρυσιν πρακτορείων ἐπὶ
τῶν προφθύων σημειών. τὴν δογάνιαδιν μετακομιστικῶν μέσων,

1) Tò yùn Macau Thayvay.

2) Πορφυρόχοις κοργάλιας παρὰ τὸ Γύθειον ἀναφέρει ὁ Παυσανίας (Γ', κα', 6): «Κόγχλους εἰς βάσφην πορφύρας παρέχεται τὰ ἐπιθαλάσσια τῆς Δακωνικῆς ἐπιτηδειοτάτας μετά γε τὴν Φοινίκων θάλασσαν». «Ἄλλοι φοινικικοὶ σταθμοὶ πρὸς ἀλιείαν τῆς πορφύρας ἴσταν ἡ «πορφυρόεσσα» Κυθέρη (Κυθήρα), ἔνθα κατὰ τὸ Sauley ἀπαντώσιν ἐν ἀρθροίᾳ αἱ κοργάλαι τοῦ murex brandaris, ἐνῷ παρὰ τὴν Τύρον μόνον τοῦ murex trunculus εὑρίσκεται». Ιδε Revue archéologique, N. S. IX, 216), ἡ Εριτόνη (E. Curtius, Peloponnesos, II, 579), ἡ Νίσυρος, ἡ Κῶς, ἡ Γύαρος. Ωςάντως ἡ Μελίθεια ἐν Μαγνησίᾳ (Lucr. II, 500-Schol., Veron. Aneid. V, 251). «Ο κύνων τοῦ Ἡρακλέους βοηθεῖ αὐτῷ εἰς ἀνάκλιντιν τῆς πορφύρας (Πολ. I, 45).

3) Τὸ Πήλιον καὶ τὸ Νύριτον δὲ Ὄμηρος καλεῖ «ὅρη εἰνοσίφυλλα», δὲ Παιγναῖς δὲ (I', 16', 7) λέγει: «Ἴδαι χωρία δασέα» καὶ ἡ Πίναρος θυνεῖ τὸν Ὀποῦντα ὡς «Λοξρῶν ματέρ» ἀγάλαζθενδρον (Ολυμπ. Θ', 20), ἐνώπιον τούναντίον αἱ ἄκραι, ἀποφίλωμεται ταχύτερον ἢ τὰ ὅρη» καλοῦνται «φαλάκρια» καὶ «ὅρη ἀπεψιλωμένα» (Goetting. Nachricht. 1864. σ. 157).

τὴν κατασκευὴν ἀμαξιτῶν δόδων πρὸς μετακόμισιν τῆς ἔνδιας καὶ τοῦ μετάλλου εἰς τοὺς τόπους τῆς ἐπὶ τοῦ πλοίου φορτώσεως αὐτῶν. Κατεκύδισαν εἰς τὴν θάλασσαν τοὺς πρώτους βράχους πρὸς κατασκευὴν κυματοθραυστῶν, ἐνῷ σημεῖᾳ καὶ πυρὰ διέγραφον τοῖς πλοίοις τὰς δόδους, τὰς ἀπὸ Τύρου καὶ Σιδῶνος εἰς τὰ παράλια τῆς Ἑλλάδος ἀγύρδους.

Ἡ θάλασσα καὶ ἡ πάραλος ἥσαν ὑποχειρίοι τοῖς ἔνοις, οἵτινες ἀφ' ἐνὸς μὲν ἔξεφόδουν τοὺς ιθαγενεῖς διὰ τοῦ δόδου καὶ τῆς δυνάμεως αὐτῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ συνῆπτον ἀδιακόπως συμφέροντοσκοπικὰς πρὸς αὐτοὺς σχέσεις. Ἡ περὶ τῆς Ἐλένης παράδοσις ἴανακαλεῖ ἐν τῇ μνήμῃ τὸν χρόνον, καθ' ὃν ἡ νῦν δοκιμάζεται τοῦ τῆς Ἀφροδίτης ναοῦ αὐτῆς ἐκείτο αὐτόθι, δύο βῆματα ἀπέχουσα τῆς παραλίας τῆς Λακωνίας, ὡς ἔνον ἔδαφος, ἀπόθικη τις διαμετακομίσεως, ἐν ᾧ οἱ Φοίνικες ἔκρυπτον τὰς ἀπαχθείσας γυναικας μετὰ τῶν ἀλλων προϊόντων τοῦ ἐμπορίου καὶ τῶν πειρατειῶν αὐτῶν.

Οὕτως ἄμεσος καὶ ὅσπερδαι εὐθυτέρα γινομένη συνάφεια πρὸς τοὺς ἔνοις ἐμπόρους δὲν ἥδυνατο ἀλλ' ἡ μεγάλην νὰ ἔχῃ ροπὴν ἐπὶ τῶν ιθαγενῶν. Ἐν ταῖς ἀγοραῖς ἦν ἀναγκαῖα ἡ συνεννόησις περὶ τῶν ἀντικειμένων τῆς συναλλαγῆς, περὶ τοῦ ἀριθμοῦ, περὶ τῶν μέτρων καὶ περὶ τοῦ βάρους αὐτῶν· ἐπειδὴ δὲ οἱ ἔνοι ἔθεωραῦντο ὡς ἐμπειρότατοι ἐν πᾶσι τοῖς εἰς τὸ ἐμπόριον ἀφορῶσιν, οἱ ιθαγενεῖς, τελείως ἀπειροι τῶν ἐμπορικῶν καὶ ἐν γένει κερδοσκοπικῶν πραγμάτων, ἐπαιδεύθησαν ἐν τῇ σχολῇ τῶν ἔνοιων αὐτῶν. Οὕτως ἐγένοντο ἐννῦμεροι πλούθος ἐφευρέσεων, αἴτινες προτίχοντο ἐξ Ἀνατολῆς, τελειούμεναι ὑπὸ τοῦ πρακτικοῦ πνεύματος τῶν Φοίνικων παρεπήρωσαν καὶ ἐδιάχθησαν· ἡ εὐφυΐα αὐτῶν ἀφυπνώθη καὶ διέκοψε τὴν γοντείαν, ἥτις ἐκράτει αὐτοὺς μέχρις ἐκείνου ἐν μονοτόνῳ ἀκινησίᾳ. Αὐτὴν ἡ χώρα προσέλαβε νέαν ὅψιν οὐ μόνον ἔνεκα τῶν ὀδῶν, αἴτινες εἶχον χαραχθῆ, καὶ τῶν λιμένων, οἵτινες εἶχον διευθετηθῆ, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ ἐκ τῆς Ἀνατολῆς εἰςαχθέντα νέα εἶδον γεωργίας, ὡς τὸ τῆς κυπαρισσοῦ, τοῦ φοίνικος, τῆς συκῆς, τῆς ἔλαιας καὶ τῆς ἀμπέλου, ἥτις, ἐκ Κρήτης πρὸς βορρᾶν μετενεχθείσα, ἐφυτεύθη ἐν Νάξῳ καὶ Χίῳ καὶ ἐκεῖθεν διεδόθη ἐπὶ τῶν πλαντίον ἀκτῶν².

(Ἀκολουθεῖ).

Η EN BIENNHI ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

Γ'

ΠΕΡΙ ΘΕΑΤΡΟΥ ΚΑΙ ΔΡΑΜΑΤΟΥΡΓΙΑΣ.

Θέατρον ιδίως ἐκαλεῖτο παρὰ τοῖς ἀρχαῖοις ὁ τόπος, ἀφ' οὗ ἔθεωντο τὴν ὑπόκρισιν, πολλάκις καὶ αὐτοὶ οἱ θεαταί, ἀλλ' οὐδέποτε ἡ σκηνή· ἥσαν δὲ μετὰ τοὺς ναοὺς τὰ περιφανέστερα καθηδρύματα καὶ ἔχοντιμενον οὐ μόνον πρὸς διασκέδασιν, ἀλλὰ περιεβάλλοντο καὶ θρησκευτικὸν τίνα χαρακτῆρα. Τὸ θέατρον ἦν ἐν ἄλλαις λέξεσιν ὁ τόπος, εἰς δὲ οἱ ἀρχαῖοι συνάγοντες τοὺς νέους δημοσίᾳ ἐπαίδευον «ὑπὸ κωμῳδίας καὶ τραγῳδίας, κατὰ τὸν Λουκιανόν, ἀρετάς τε ἀνδρῶν παλαιῶν καὶ κακίας θεωμένους, ὡς τῶν μὲν ἀποτρέποντο, ἐπ' ἐκεῖνα δὲ σπεύδοιεν».

Τὰ θέατρα ἥσαν ἀστεγα καὶ ὑπαίθρια, φοιδομοῦντο δὲ δαπάναις τοῦ δημοσίου. «Ἐκ τινων ιστορικῶν παραδόσεων καὶ ἐκ

1) Περὶ τῆς Κρανῆς ὡς ἐπινείου τῶν Τυρίων ἡε E. Curtius, *Peloponnesos*, II, 269.

2) Ο Hehn (*Culturpflanzen.*, κτλ.) ἐρευνᾷ τὴν γεωργίαν τῆς κυπαρίσσου (σ. 192), τῆς συκῆς (σ. 41), τοῦ φοίνικος, ἀγνώστου τῷ παιητῇ τῆς Ἰλιαδος (σ. 182) καὶ τῆς ἀμπέλου (σ. 24). Οἱ ὅροι, καθ' οὓς ἀναπτύσσεται ἡ γεωργία τῆς ἔλαιας, ἔχουσιν εἰς τὸ συνηρετομά διὰ αὐτὴν κατάγεται ἐκ Συρίας καὶ τῆς μετεμβρινῆς ἀκτῆς τῆς Μικρῆς Ασίας (σ. 44). Ο Grisebach τούναντίον θεωρεῖ τὴν ἔλαιαν ὡς ιθαγενὲς τῆς Ἑλλάδος δένδρον.

τῶν πρὸ μικροῦ γενομένων ἐν τῷ θεάτρῳ τῷ Διονυσιακῷ ἀνακαλύψεων, εἰκάζομεν ὅτι ὑπῆρχε καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαῖοις ὡς καὶ παρὰ τοῖς νεωτέροις διάκρισις τόπων· καὶ τὰ μὲν πρῶτα ἐδόλια, ἥτοι τὸ καλὸν τοῦ θεάτρου, κατεῖχον πάντες οἱ ἐν ἀξιώματι καὶ οἱ ἐπίσημοι, οἷον στρατηγοί, ἀρχοντες, ἱερεῖς καὶ οἱ πρεσβευταὶ ἄλλων πόλεων, τὰ δὲ ἄλλα τοῦ θεάτρου ἐδόλια κατελάμβανον πάντες οἱ λοιποὶ πολῖται κατὰ τὴν τιμὴν καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν εἰδιτηρίων, ἄτινα σύμβολα ἐλέγοντο, ὡς γίνεται δῆλον ἐκ τινῶν περισσωτέρων θεάτρων συμβόλων, ἐξ ὀρειχάλκου καὶ ἐλέφαντος πεποιημένων, ἐν οἷς γέργαρπται τὸ σύνομα τοῦ ποιητοῦ καὶ διάθιμὸς τοῦ ἐδωλίου. Τὰ σύμβολα προπύργοαζον οἱ θεαταὶ παρὰ τοῦ ἐνοικιαστοῦ τοῦ θεάτρου, δῆτις ἐκαλεῖτο θεατρώντες καὶ θεατροπάλης. Τὰ εἰς τὴν θεωρίαν καταβαλλόμενα ἀργύρια ἐκαλοῦντο θεωρικά, ἀφ' ὧν χρημάτων ἐτηρεῖτο καὶ πήτρεπτιζετο τὸ θέατρον. Ταῦτα δὲ τὰ θεωρικὰ ἐδίδοντο ἀπὸ Περικλέους πρὸς τοὺς ἀπόδους. Εἰς τὸ θέατρον παρῆσαν καὶ μέτοικοι καὶ δῆλοι καὶ ἑταῖραι, εἰ δὲ σύμπαρησαν καὶ γυναικες, ἀμφισβητεῖται. Οἱ νεωτέροι τῶν ἀρχαιολόγων, οἱ περὶ τὸν Passow, ἀπεφίναντο δῆτι παρῆσαν καὶ γυναικες ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῶν τραγῳδιῶν, οὐχὶ δὲ καὶ ἐν τῇ τῶν κωμῳδίων.

Ἡ δραματικὴ ποίησις, ὡς περικαλλέστερος ἀκρογωνιαῖος λίθος τοῦ μεγαλοπρεποῦς τῆς Ἑλληνικῆς ποιήσεως μνημείου, διαρροῦσται ἀφ' ἐνὸς ἐν τῇ σεμνῇ τραγῳδίᾳ καὶ τῷ μᾶλλον φαιδρῷ δατυρικῷ δράματι, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐν τῇ ἀκολάστῳ καὶ εὐτραπέλῳ κωμῳδίᾳ. ᩿ τραγῳδίᾳ καὶ τῷ δατυρικὸν δρᾶμα παροήθησαν ἐκ τῶν διθυραμβικῶν χορῳδῶν κατὰ τὰς ἐνθουσιαστικὰς τοῦ Διονύσου ἑορτάς. Ἐξ ἀπάντων τῶν λυρικῶν τῆς ποιήσεως εἰδῶν ιδιαιτέρας καλλιεργείας ἐτύγχανεν διθύραμβος, δι πρὸς τὸν ὄλιοδότην θέὸν Διονύσον ὑμνος. Λᾶδος δὲ ἐξ Ἐρμόνης, διδιάσκαλος τοῦ Πινδάρου, μετέβαλε τὴν φόδην εἰς ἐντεχνὸν χορῳδίαν, πλουτίσας αὐτὴν διὰ διαφόρων καὶ ποικίλων ωνθημῶν διὰ δὲ τῆς παταγυπτικῆς αὐλητικῆς τοιαύτην αἴγλην περιέβαλεν αὐτὴν, ὥστε ημάρωσε τὴν δόξαν τοῦ Αρίονος, τοῦ εὐνετοῦ τοῦ εἶδους τούτου. Ὁ Λᾶδος μετέφερε τὴν νέαν τέχνην ἐκ τῆς Πελοποννήσου εἰς Ἀθήνας εἰς τὴν αὐλὴν τῶν Πεισιστρατίδῶν, καθ' ἦν ἐποχὴν πᾶν τὸ ἀφορῶν τὰς ἑορτὰς τοῦ Διονύσου ἐξαιρετικῆς εύνοιας ἀπέλαυνε, οὔτως ὥστε διθύραμβος εἰσινήθη εἰς τὰς δημοσίους τελετὰς τῶν μᾶλλον εὐπόρων ἀστῶν, συναμιλωμένων περὶ τὸν καταρτισμὸν καὶ τὴν ἐπιτέλεσιν βακχικῶν χορῳδῶν, αἴτινες συναπαρτίζοντο ἐκ πεντάκοντα προδρόπων ὀρχουμένων περὶ τὸν καίοντα τοῦ Διονύσου βωμόν, ἐφ' οὐ σθυον, διεν καὶ θυμέλην οὔτος ἐκλήπη.

Ο διθύραμβος περιελάμβανεν οὐ μόνον τὰ εἰδη τῶν τόνων καὶ τοὺς ωνθημοὺς ἀπάντων τῶν προπογυμένων εἰδῶν τῆς λυρικῆς, ἀλλ' ἐνεῖχε καὶ τοιαῦτα στοιχεῖα, ἄτινα ἔτεινον νὰ ὑπερβοδῶσι τὰ ὄρια τῆς λυρικῆς ποιήσεως. Ἐπειδὴ οἱ χοροὶ ἐφαντάζοντο τὸν ὑπὸ αὐτὸν ἐξυμνούμενον θεόν ἐγγύς καὶ παρόντα, καὶ ἐν ἐνθουσιαστικῇ διεγέροισι οἰνοὶ κοινωνοὶ ἐγένοντο τῶν καταδιώξεων, τῶν νικῶν καὶ ἐν γένει τῶν περιπετειῶν αὐτοῦ, εὐνόποτον διὰ τὰ συμβεηκότα, πρὸς ἄσυνείχοντο αἰ ώδαι, ὡς γνωστὰ προϋπετίθεντο, διὰ δὲ τῆς ἀφηγήσεως αὐτῶν ἐσκόπουν ν' ἀνακαλέσωσιν αὐτὰς εἰς τὴν μνήμην ἢ διὰ τῆς παραστάσεως νὰ τὰ καταστήσωσι μᾶλλον καταληπτά. Οἱ προάδοντες τοῦ διθυραμβικοῦ χοροῦ διέκοπτον λοιπὸν τὰς ώδας διὰ τοῦ ἀφηγητικοῦ λόγου καὶ οὕτω ἱνοῦτο ἐπος καὶ φόδη. Ὁ Θέσπις (536) ἐπὶ Πεισιστράτου εἰδίηγαν εἰς τὸν χορὸν τὸν πρῶτον ὑποκριτὴν ὑπὲρ τοῦ τοῦ διαναπαύεσθαι τὸν χορόν, δῆτις ἐμμέτρως διαλεγόμενος μετὰ τοῦ ἐξδόχου τοῦ χοροῦ ὑπεκρίνετο ἐν τῇ ιδίᾳ τραγῳδίᾳ διάφορα πρόσωπα, ἄτινα ἐδηλοῦστο ἐκ τοῦ ἐξ θύνης προσωπείου, διπερ οὔτος περιετίθετο. Οὕτω λοιπὸν ζωογονούμενου τοῦ θεάτρου ὑπὲρ τοῦ τοῦ διαναπαύεσθαι τὸν χορόν, δῆτις ἐμμέτρως διαλεγόμενος μετὰ τοῦ ἐξδόχου τοῦ χοροῦ ὑπεκρίνετο ἐν τῇ ιδίᾳ τραγῳδίᾳ διάφορα πρόσωπα, ἄτινα ἐδηλοῦστο ἐκ τοῦ ἐξ θύνης προσωπείου, διπερ οὔτος περιετίθετο. Οὕτω λοιπὸν ζωογονούμενου τοῦ θεάτρου λόγου διὰ πράξεων καὶ μετεμψιέσθαι, ἐβλεπέ τις τὸν θεόν αὐτὸν πάσχοντα καὶ θριαμβεύοντα. Ὁ χορογὸς ὑπεκρίνετο τὸ πρόσωπον τοῦ θεοῦ, οἱ χορευταὶ μετεμφοῦντο εἰς Σατύρους, τοὺς ὄπαδοὺς τοῦ θεοῦ καὶ κοινωνοὺς τῶν περιπετειῶν αὐτοῦ, καὶ οὕτω ἐκ τοῦ δινονασμοῦ τῶν ἀρχαιοτέρων εἰδῶν τῆς ποιήσεως παροήθην νέον εἶδος, τὸ πλουσιώτερον καὶ τελειότερον ἀπάντων, τὸ δρᾶμα.

Αἱ ἀρχαὶ τοῦ δράματος πύργοι μεταστήνοντο αὐτῷ εἰς πληρὸν τελειότητα. «Οπως τὸ ἐπος ἦν δισδιπτισμὸς τῆς ιθωμικῆς ἐποχῆς καὶ εἶτα ἡ λυρική, μετὰ τὴν πρακτικὴν αὐτοῦ, προάγεται παραλλήλως πρὸς τὴν ἀνά-